

เรียนสุข สนุกสอน

ฉบับ
3.2

การเอาใจใส่ในการเรียน (Student Engagement) เกี่ยวข้องกับสัมพันธกับสิ่งใดบ้าง

เดิมทีเดียวในจดหมายข่าวเรียนสุขสนุกสอน ฉบับปฐมฤกษ์ ได้มีการกล่าวถึง ความยึดมั่นผูกพันในการเรียน (Student Engagement) ว่ามี 3 มิติย่อย ได้แก่ มิติทางพฤติกรรม อารมณ์ และปัญญา และจดหมายข่าวฉบับที่ 2 ดร.อมรรวิช นาคทรพรพ ได้มาขยายความตัวอย่างพฤติกรรมบ่งชี้ในการวัด Engagement คราวนี้ครอบคลุมไปถึง 5 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชน ฉบับนี้ขอเรียก Student Engagement ด้วยคำที่เข้าใจง่าย ๆ ว่า ความเอาใจใส่ในการเรียน ก็แล้วกันนะค่ะ

สำหรับฉบับนี้เล่าถึงเรื่องผลจากการศึกษาขององค์กรระดับนานาชาติ องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-Operation and Development: Oecd) ซึ่งหน่วยงานนี้เป็นผู้ดำเนินโครงการประเมินนักเรียนระดับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: Pisa) ซึ่งในปี ค.ศ. 2015 ได้ดำเนินการวัดความรู้ความสามารถของเยาวชนอายุโดยเฉลี่ย 15 ปี จากประเทศต่างๆ ทั้งความรู้ความสามารถเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน อีกทั้งได้มีการเก็บข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติมอีกมากมาย หนึ่งในนั้นคือ **บรรยากาศการเรียนรู้ (Learning Environment)** ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรย่อยๆ อาทิ ขนาดชั้นเรียน (Class Size) อัตรานักเรียนต่อครู (Student Teacher Ratio) เวลาในการเรียนรู้ (Learning Time) สภาพความมีวินัย (Disciplinary Climate) การอยู่ดีมีสุขของนักเรียน (Students' Well-Being)

แรงจูงใจในการเรียน (Motivation) และความเอาใจใส่ในการเรียน (Student Engagement) ซึ่ง 2 เรื่องหลังเป็นสิ่งที่สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) กำลังให้ความสนใจศึกษาภายใต้โครงการ sQip นั่นเอง **การเอาใจใส่ในการเรียน (Student Engagement)** นั้น

ไม่ได้มองแค่ว่าเด็กของเรามีเป้าหมายประสบความสำเร็จในการเรียนเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการมีคุณลักษณะสำคัญในการดำรงชีวิตที่เต็มตามศักยภาพ ถ้าพูดกันในสมัยนี้น่าจะหมายรวมถึง ทักษะในศตวรรษที่ 21 การเผชิญหน้าต่อความท้าทายและพยายามสร้างโอกาสการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อย่างมั่นใจ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป โดยจุดเริ่มต้นที่จะเกิดความรู้สึกเหล่านี้ นักเรียนต้องรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเจ้าของของชุมชนเล็กๆ เสียก่อน นั่นคือ ความรู้สึกถึง**ความเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน (Sense of Belonging at Sense)** นั่นเอง

การมีแรงจูงใจในการเรียน (Motivation) จึงเป็นตัวขับเคลื่อนให้เด็กนักเรียนออกทน พยายามให้บรรลุเป้าหมายที่แต่ละคนตั้งไว้ให้สำเร็จ ซึ่งแรงจูงใจไม่สัมฤทธิ์อาจจะมีรางวัลภายนอกที่เป็นเครื่องล่อเช่น คะแนน ความภูมิใจ คำชมของพ่อแม่และครู หรือเป็นรางวัลจากภายในที่เด็กๆ ได้สนุกเพลิดเพลินไปกับการเรียนรู้ที่เกิดภายในตัวตนของเด็กแต่ละคน ซึ่งแรงจูงใจภายในถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้ของเด็กนักเรียนเป็นไปอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาของ Pisa ปี ค.ศ.2015 รายงานว่า โดยทั่วไป เด็กผู้หญิงจะมีแรงจูงใจที่จะเรียนเป็นลำดับขั้นๆ ของชั้นมากกว่าเด็กผู้ชาย ซึ่งเด็กผู้ชายบางส่วนรายงานถึงเป้าหมายในชีวิตที่ต้องการบรรลุอย่างอื่น ที่อาจไม่เกี่ยวข้องกับการประสบความสำเร็จในโรงเรียน และโดยทั่วไปนักเรียนที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาหรือการสนับสนุนจากที่บ้าน มักจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่สูงกว่านักเรียนที่ขาดโอกาส ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ การไม่มีใครที่พอเป็นแบบอย่าง เป็นแรงบันดาลใจในการดำเนินชีวิตหรือการเข้าสู่อาชีพ การงานต่างๆ ซึ่งหากเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักจะมี ความพึงพอใจในชีวิตสูงเช่นกัน อย่างไรก็ตามเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เด็กกลุ่มนี้อาจเกิดความรู้สึกวิตกกังวล ในการสอบอยู่บ้าง แม้ว่าเด็กจะเตรียมตัวสอบมาอย่างดีก็ตาม ทั้งนี้ก็เพราะความต้องการได้คะแนนที่สูงเป็นลำดับขั้นๆ ของ ชั้นนั่นเอง

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเอาใจใส่ในการเรียน ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับการมาสาย การขาดเรียนหรือการหยุดเรียนของนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถทางวิชาการ รวมถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย ทั้งการขาดโอกาสในการศึกษาหรือการเลิกเรียนการเลิกเรียนกลางคัน การได้งานที่มีค่าตอบแทนน้อย การตั้งครรภ์ในภาวะไม่พึงประสงค์ การคิดสารเสพติด เป็นต้น ดังนั้นนักเรียนที่มีการเรียนล้าหลังกว่าเพื่อนในชั้นหรือมีแนวโน้มขาดเรียนควรได้รับการเอาใจใส่จากคุณครูและทางโรงเรียนมากเป็นพิเศษ จากการศึกษาวิจัยพบว่า การขาดเรียนโดยทั่วไปจากทุกประเทศที่ศึกษาคือ ขาดเรียนหนึ่งวันจากระยะเวลา 2 สัปดาห์ ซึ่งผลจากการศึกษาของ Pisa ในปี 2012 เทียบกับปี ค.ศ.2015 พบว่า มีอัตราการขาดเรียนและการเข้าเรียนสายโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในหลายประเทศ

นอกจากการศึกษามาสายและการขาดเรียนซึ่งเป็นสิ่งบ่งชี้ทางลบของการสร้างแรงจูงใจและการเอาใจใส่ในการเรียนแล้ว การขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม (Sense of Belonging) ก็เป็นปัจจัยด้านลบต่อแรงจูงใจและการเอาใจใส่ในการเรียนเช่นกัน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง

ของโรงเรียน คือ ความรู้สึกถึงการได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในกลุ่ม มีความรู้สึกร่วมกับเพื่อนในห้อง นักเรียนมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของโรงเรียนรู้สึกปลอดภัย เป็นตัวของตัวเอง รู้สึกได้รับการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาการ จิตใจ และสังคม ดังนั้นเด็กที่ไม่อยากมาโรงเรียนส่วนหนึ่งมักมีความรู้สึกว่าคุณไม่รักและเพื่อนไม่ชอบ ครูจึงมีหน้าที่ทำให้เด็กนักเรียนไม่รู้สึกแปลกแยกหรือโดดเดี่ยวในห้องเรียน และควรช่วยให้เด็กนักเรียนเหล่านั้นเข้ากับเพื่อนได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนก็คือ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและเด็กนักเรียน

สำหรับบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อการศึกษาคือ พ่อแม่ที่มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน มีความสนใจในกิจกรรมการเรียนของลูกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของลูกเช่นกัน ดังนั้นการเอาใจใส่ในการเรียนของลูกย่อมทำให้ลูกเอาใจใส่ในการเรียนของตนเองและมีความพึงพอใจในชีวิตอีกด้วย ดังนั้นในระยะหลังๆ หลายประเทศเริ่มเห็นความสำคัญและดึงเอาพ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพิ่มขึ้น

กล่าวโดยสรุป ผู้มีบทบาททางการศึกษาทั้งครูผู้บริหารในโรงเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองในชุมชนต่างมีหน้าที่ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจและความเอาใจใส่ในการเรียน โดยการชื่นชมในความพยายามอดทนสาหะในการเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เบิกบานทางปัญญา ทำให้เด็กมีเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจนและเป็นจริง กระตุ้นให้เด็กพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา เรียนรู้จากสิ่งที่เคยทำผิดพลาด ลดความวิตกกังวลในการเรียน ไม่กลัวที่จะล้มเหลว ผ่านการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อการพัฒนาผู้เรียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งทำให้เด็กเชื่อมั่นในความสามารถของตน และเชื่อว่าตนมีศักยภาพในการประสบความสำเร็จได้ เพื่อให้เด็กมีความเข้มแข็งพอสำหรับการเผชิญกับสภาพปัญหาที่ท้าทายในอนาคต 🍀

รายการอ้างอิง

Oecd: Pisa 2015 Results: Student Engagement And Motivation, 2017.

ผศ.ดร.ณัฐอรณ์ หลาวทอง
ทีมวิจัย sQip คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย